

De berm komt tot bloei

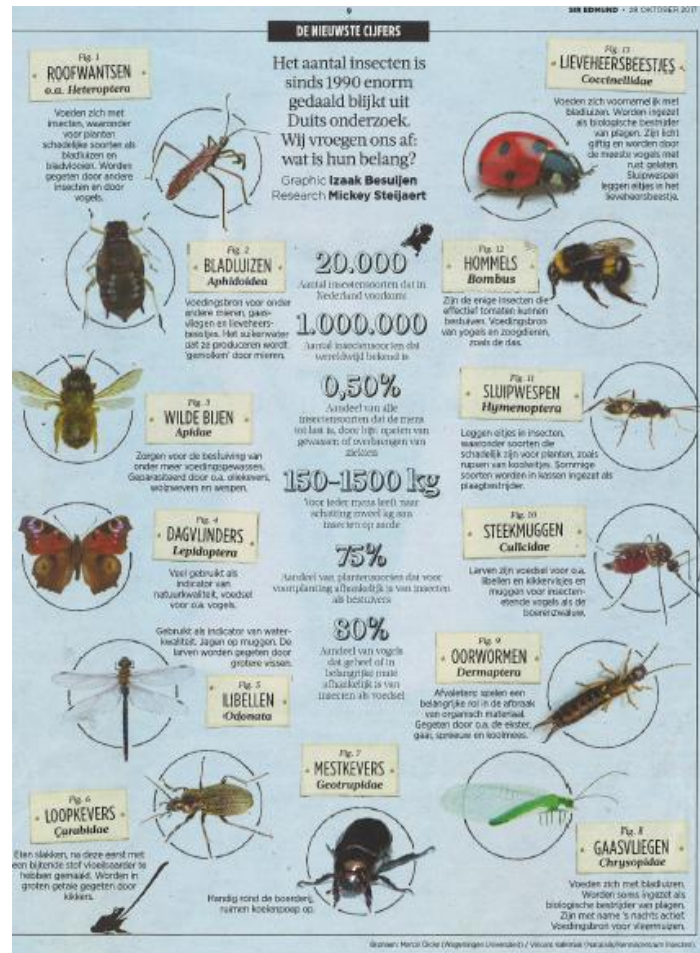

Leren door te doen
&
Werk in ontwikkeling
&
In een veranderende omgeving

Inhoud

- Inleiding
- Het nieuwe bermbeleid
- Doelstellingen
- Gefaseerde omschakeling
- 1ste jaar, 2de jaar, 3de jaar
- Het resultaat
- Succesfactoren
- Van RAW naar UAV-GC
- Vragen

Inleiding (insecten in het gedrang)

Inleiding (monoculturen)

Inleiding (monoculturen)

- Industriële landbouw
 - Grote hoeveelheden
 - Arbeidsextensief
 - Goedkoper voedsel
-
- Bloeit allemaal tegelijk
 - Vraagt om chemische bestrijding
 - Lage kwaliteit zaden
 - Degeneratie van grond

Inleiding (monoculturen in de berm)

- Klepelbeheer

Inleiding (monoculturen in de berm)

- Goedkoop en weinig impact op verkeer
- Eenzijdige begroeiing

Het nieuwe bermbeleid

Het nieuwe bermbeleid (opgave)

- De berm moet aantrekkelijk leefgebied worden voor (bestuivende) insecten.
- Deze verandering wordt bereikt door middel van het aanpassen van het beheer.
- De gedachte is: als er leefgebied is voor de insecten, dan komen deze vanzelf!

Het nieuwe bermbeleid (monocultuur en diversiteit)

Doelstellingen provincie

- Vlot en veilig over weg en water
- Omgevingsbewust
-
-
-
-
-

Doelstellingen provincie

- Vlot en veilig over weg en water
- Omgevingsbewust
- Ecologisch waar kan!

Doelstellingen provincie

- Vlot en veilig over weg en water
- Omgevingsbewust
- Ecologisch waar kan
- “vertaald naar bermbeheer”
- Lang wat kan en kort wat moet.
- Veiligheid eerst.
- Houd rekening met de omgeving.

De bedoeling (hoe)

- Stap 1: bepaal welke bermen geschikt zijn.
- Stap 2+3: stel van ieder wegtraject een maaiplan op.
 - Stap 3a maai minder vaak (frequentie)
 - Stap 3b maai na de bloei (moment)
 - Stap 3c laat stukken staan (continuïteit)
 - Stap 3d voer het maaisel af (verschraal)

Van beleid naar realiteit

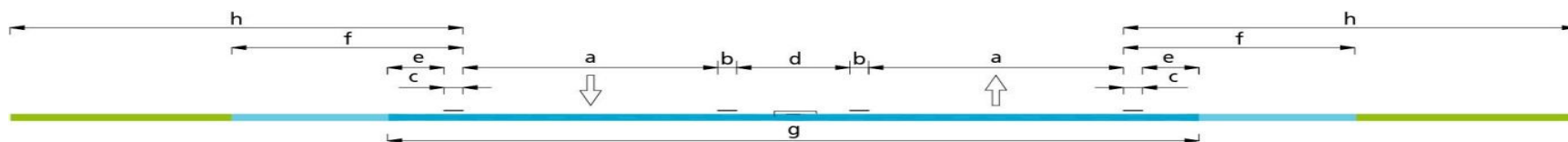
- 1ste jaar oefenwegen
- Met ieder rayon is afgesproken om een weg conform nieuw beleid te maaien.
- Weg naar eigen keus.
 - Samen een tekening maken
 - Werkbaarheid uitvoering toetsen
 - Afprijzen door de aannemer

Van beleid naar realiteit

- 1^e jaar oefenwegen
- Met ieder rayon is afgesproken om een weg conform nieuw beleid te maaien.
- **Weg naar eigen keus.**
 - Samen een tekening maken
 - Werkbaarheid uitvoering toetsen
 - Afprijzen door de aannemer

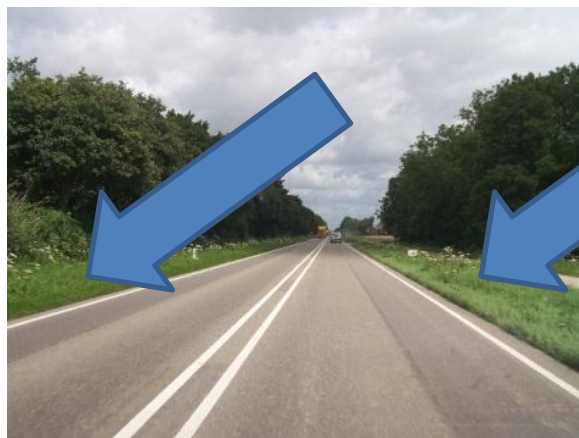
Verkeersveiligheid (kort wat moet)

Vlucht- en bergingszone en zichthoeken

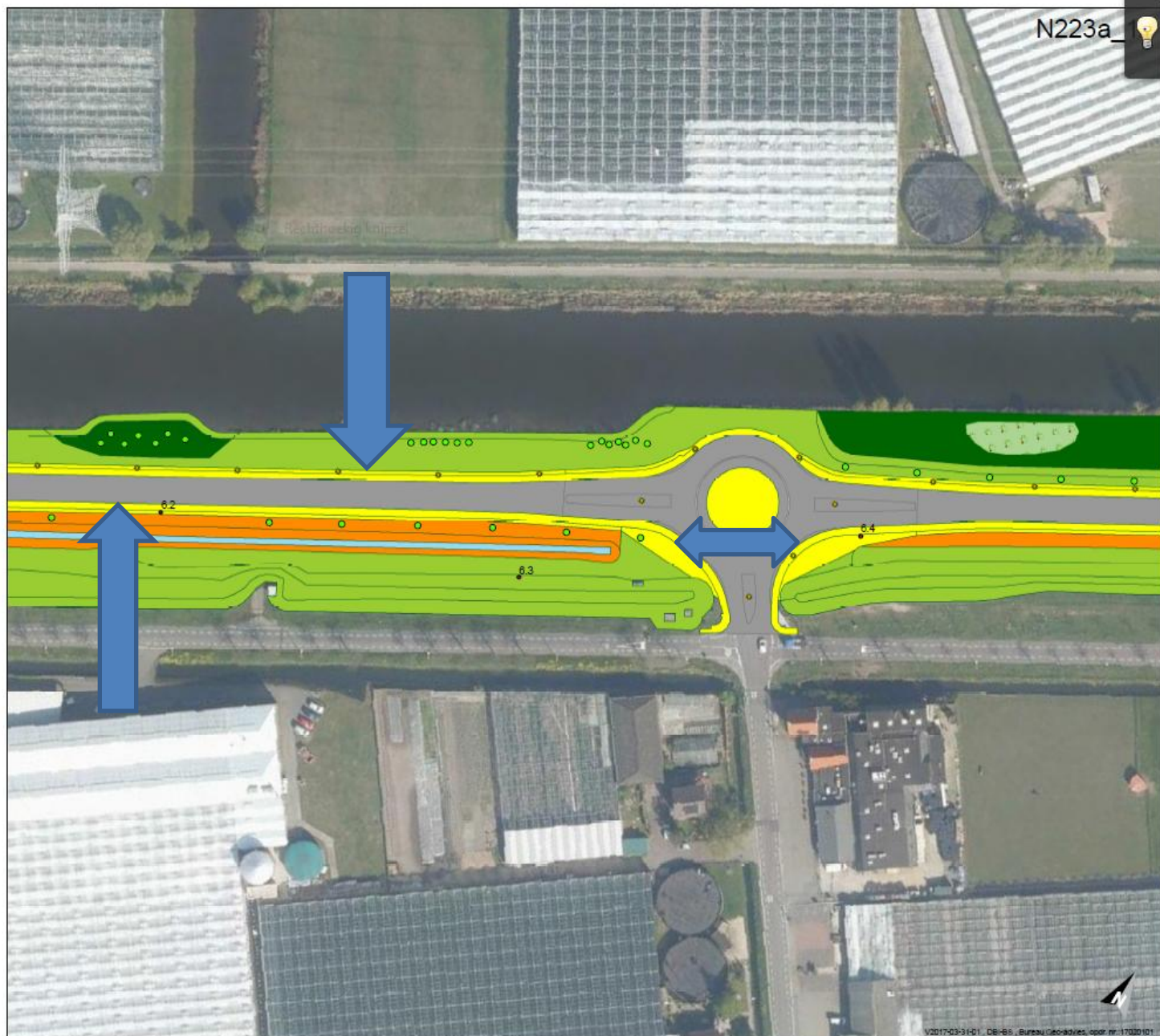
a rijstrook	2,75 m
b scheidingstreep	0,15 m
c kantstreep	0,15 m
d rijrichtingscheiding	0,80 m
e redresseerstrook	0,30 m
f vlucht- en bergingszone	2,40 m
g verhardingsbreedte	7,50 m
h obstakelvrije zone	6,00 m

verharding
halfverharding
draagkrachtige berm

Legenda

- elke 2jr
- 1xpj
- 2xpj
- 3xpj
- 4xpj

Gemeente en waterschap

- Gemeenten: extra aandacht bij en in de kernen

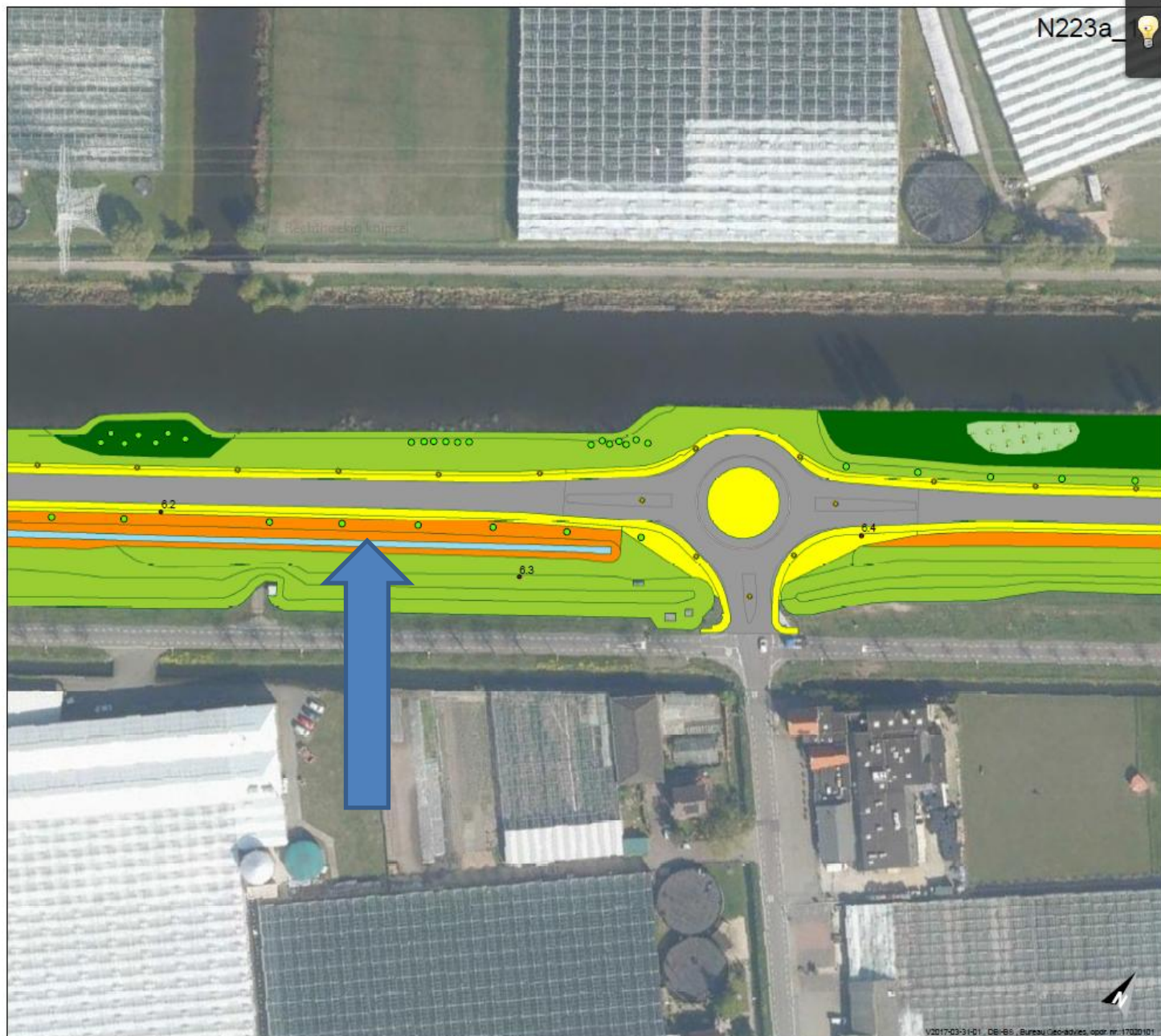

- Waterschappen: schouwpaden t.b.v. schouw en sloten

Legenda

- elke 2jr
- 1xpj
- 2xpj
- 3xpj
- 4xpj

Van beleid naar realiteit

- 2de jaar
- Met de rayons twee wegen uitgekozen die conform nieuw beleid gemaaid worden
- Vooraf gecorrigeerde maaitekeningen
- Maaitekeningen opgenomen in beheersysteem
- Vooraf aangepaste contracten
- Lessen oefenwegen verwerkt
- Evaluatieronde en update uitvoerende medewerkers

Van beleid naar realiteit (winst 2de jaar)

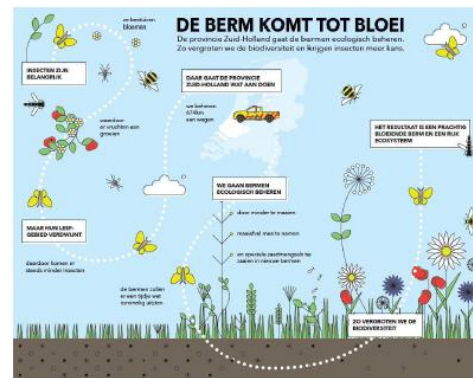
- Globaal inzicht in de kosten
- Bewustwording van hoeveelheden af te voeren materiaal
- Hoe om te gaan met ongewenste soorten
- Communicatiebehoefte naar omgeving en stakeholders
- Kennis en vaardigheid vergroten in de organisatie en verbeteren kwaliteit maaitekeningen
- Evaluatieronde en update uitvoerende medewerkers
- Waarde van een duidelijke boodschap

Proactieve communicatie

PUBLIQUEST

Communicatieplan De berm komt tot bloei 2019 -2020

november 2018

Contracten

Het juiste gereedschap en hulpmiddelen

Werkinstructies

Functionele omschrijving

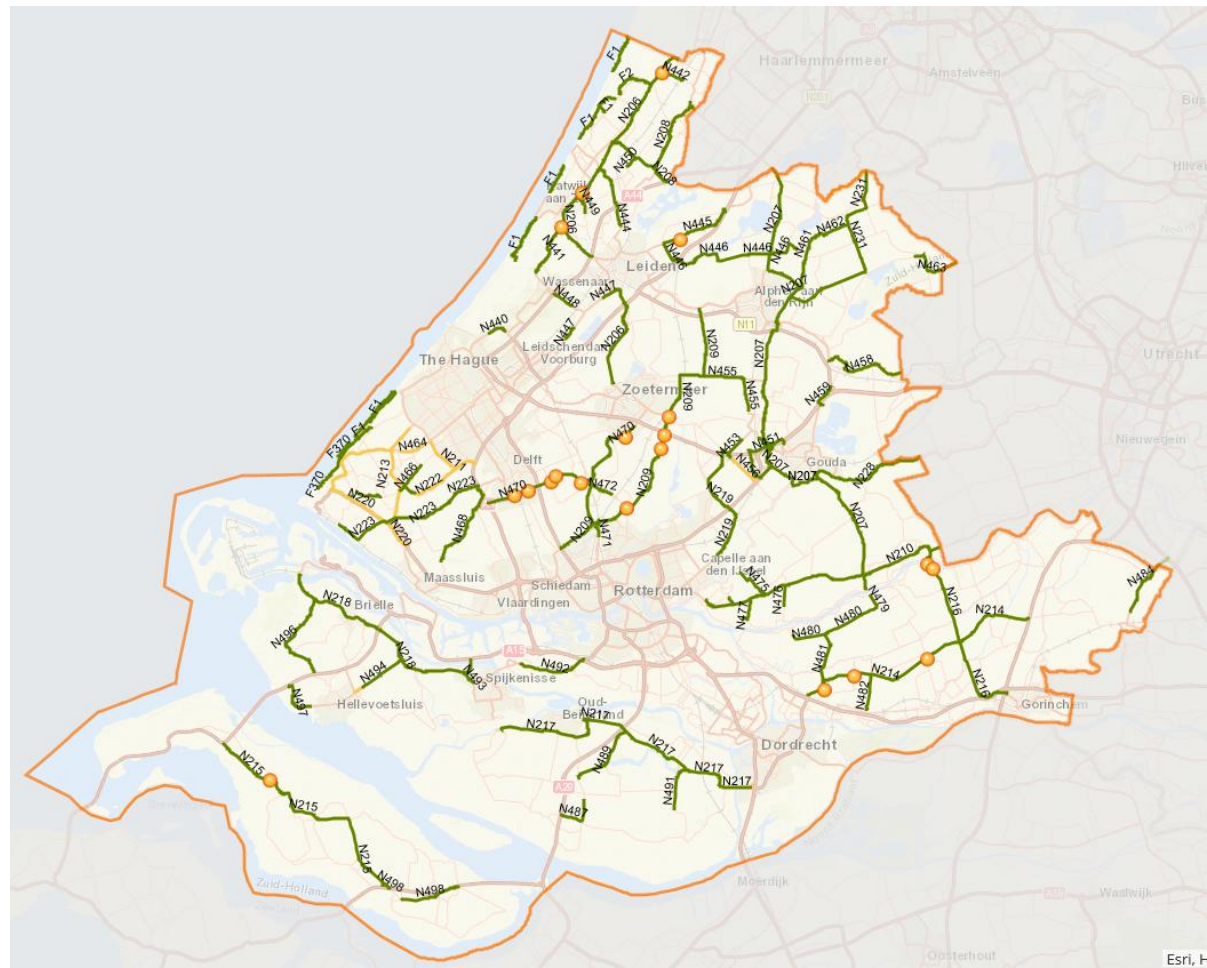
	Zone 1: rust en recreatie	Zone 2: verkeersveiligheid	Zone 3: voedsel	Zone 4: meer bloemen en kruiden	Zone 5: schuilen en overwinteren	Zone 6: bijzonder biodivers
Omschrijving	Grasland dat in dienst staat van de weg, weggebruiker en recreatie, met als bedoeling het creëren van een functionele picniclocatie of rust- en recreatieplek in het areaal langs de provinciale wegen.	Grasland dat in dienst staat van de weg en de weggebruiker met als bedoeling het vrijhouden van het zicht en overzicht voor de weggebruiker en opstelsloot langs de provinciale wegen.	Grasland dat dienst doet als voedselgebied voor insecten en gericht is op een toename van biodiversiteit.	Grasland met een beheer gericht op het toemenen van bloemen en kruiden in de berm.	Licht verruigd schuilgebied dat continu aanwezig is in de berm.	Grasland met een beheer gericht op het toemenen van bloemen en kruiden in de berm.
Beheer	Het in stand houden van een goede grasmat waar gerust en gerecreëerd kan worden. Hierbij moet gestreefd worden naar een balans tussen overlast van de werfgang en verschralling.	Het in stand houden van een goede draagkrachtige ondergrond waar voertuigen op kunnen staan en het ontwikkelen van biodiversiteit van flora en fauna. Hierbij moet gestreefd worden naar een balans tussen overlast van de werfgang en verschralling en het ontwikkelen van meer biodiversiteit.	Het in stand houden van bloemrijk grasland en het verder ontwikkelen naar schraai grasland. Het beheer voorkomt het ontstaan van rugle soorten door afname van de voedselrijkdom van de bodem en stimuleert het toemenen van de soortenrijkdom van flora en fauna. De manier en het moment van maaien dient hier een bijdrage aan te leveren inclusief de zorg voor het bodemeleven.	Het in stand houden van grasland en het verder ontwikkelen naar bloemrijk grasland. Het beheer draagt bij aan het toemenen van soortenrijkdom van flora en fauna en dient als schuilplaats en overwinteringsgebied voor insecten en kleine dieren. De manier en het moment van maaien dient hier een bijdrage aan te leveren inclusief de zorg voor het bodemeleven.	Het in stand houden van grasland. Het beheer voorkomt het ontstaan van verhouten van de begroeiing en het ontstaan van struweel of bos. Het beheer draagt bij aan het toemenen van soortenrijkdom van flora en fauna en dient als schuilplaats en overwinteringsgebied voor insecten en kleine dieren. De manier en het moment van maaien dient hier een bijdrage aan te leveren inclusief de zorg voor het bodemeleven.	Het in stand houden of verder ontwikkelen van schraai grasland. Het beheer voorkomt het ontstaan van rugle soorten en stimuleert het toemenen van bloemen en soortenrijkdom van flora en fauna. Maaisel uit deze gebieden dient als bron voor het uitbreiden van schraai grasland binnen het areaal dmv hooi transplanatie.
Ecologische functie	Biedt en ondergeschikt aan de functie als recreatie en rustplek.	Biedt en ondergeschikt aan de functie als zichthoek of opstelsloot maar blijft wel een aanvulling in de wegbermblotop.	Het in stand houden van voedselgebied voor insecten.	Het in stand houden van insecten die poppen aan de grastengels bevestigen en waaraan de poppen overwinteren. (vooral dagvlinders)	Schuil- en overwinteringsgebied voor insecten en kleine fauna en dient derhalve dus ook als voortplantingsgebied.	Schuil- en overwinteringsgebied voor insecten en kleine fauna en dient derhalve dus ook als voortplantingsgebied.
Maaiperiode	Afhankelijk van de functionaliteit. Moment van maaien afhankelijk van het weer van 15-3 t/m 16-10	Afhankelijk van de veiligheid, zicht en functionaliteit van de opstelsloot. Hiervoor wordt een maximale hoogte aangehouden van 60 cm. Ondanks de korte vegetatie streven naar een bloemrijke vegetatie en behoud van insecten door toepassen van aangepast materieel zoals bv een ecoploeg of een maaijzer.	Periode van maaien voorziet in de mogelijkheid dat planten en kruiden zich afzetten kunnen. Vermogenrijds en in stand houden en of uitbreiden. Eerste maaibeurt heeft een focus van doorzaaien en tweede maaibeurt van het verschrallen. Moment van maaien is na de lentebloei (15-6/16-7) en na de zomerbloei (15-9/16-10) bij droog weer. Na het maaien dient het maaisel minimaal 2 dagen te blijven liggen ten behoeve van het loslaten van zaden en het uitruipen van insecten. Binnen 4 dagen moet het maaisel op balen gezet zijn. Deze balen dienen binnen 10 werkdagen na het maaien uit de berm verwijderd te zijn. Hou hierbij rekening met de functionaliteit van de maaibeurt (doorzaaien en verschrallen)	Periode van maaien voorziet in voldoende tijd om deze functie in de herfst goed te kunnen vervullen en is voedselgebied tijdens periode waarin de rest van het areaal minder bloemrijk is. Combinatie maaien is niet toegestaan. Zeer geschikt voor zandige en voedselarme bodem. Deze opvallendheden moeten bezien worden in het alignement van de weg waarbij het streven is om de onderbrekingen van leefgebied binnen de 200 meter te laten blijven in het buitengebied en dorpsranden. Binnen kernen dient rekening gehouden te worden met de leeffunctie en geluid waar kan doen waar niet voorkomen. Niet maaien rekening houden met het uitkomen van vlinderspoppen en het vooraarwater. Moment van maaien is eind zomer (15-7/16-8), bij droog weer. Na het maaien dient het maaisel minimaal 2 dagen te blijven liggen ten behoeve van het loslaten van zaden en het uitruipen van insecten. Binnen 4 dagen moet het maaisel op balen gezet zijn. Deze balen dienen binnen 10 werkdagen na het maaien uit de berm verwijderd te zijn. Hou hierbij rekening met de functionaliteit van de maaibeurt (doorzaaien en verschrallen)	Vaak buiten de maanden waarin er bij insecten een voedsel behoefte is. Het is in de zomer voedselgebied wanneer de rest van het areaal minder bloemrijk is. Combinatie maaien is niet toegestaan. Deze opvallendheden moeten bezien worden in het alignement van de weg waarbij het streven is om de onderbrekingen van leefgebied binnen de 200 meter te laten blijven in het buitengebied en dorpsranden. Binnen kernen dient rekening gehouden te worden met de leeffunctie en geluid waar kan doen waar niet voorkomen. Moment van maaien vroeg voorjaar (eind februari-eind maart), bij droog weer. Na het maaien dient het maaisel minimaal 2 dagen te blijven liggen ten behoeve van het loslaten van zaden en het uitruipen van insecten. Binnen 4 dagen moet het maaisel op balen gezet zijn. Deze balen dienen binnen 10 werkdagen na het maaien uit de berm verwijderd te zijn. Hou hierbij rekening met de functionaliteit van de maaibeurt (doorzaaien en verschrallen)	De periode van maaien voorziet in het in stand houden van deze functie. Combinatie maaien is niet toegestaan. De wijze van maaien draagt hoge zorg voor het bodemeleven door het voorkomen van insproten en hoge druk op de bodem door banden. Moment van maaien is eind zomer (15-7/16-8) bij droog weer. Na het maaien dient het maaisel minimaal 2 dagen te blijven liggen ten behoeve van het loslaten van zaden en het uitruipen van insecten. Maaisel dient binnen 6 dagen na het maaien afgevoerd te worden met licht materieel of door handwerk.
Belasting bodem & terreinomstandigheden in relatie tot maaien	Schade van sporen in de berm dient beperkt te blijven ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terrein- en weersomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.	Schade van sporen in de berm dient beperkt te blijven ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terrein- en weersomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.	Schade van sporen in de berm dient beperkt te blijven ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terrein- en weersomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.	Schade van sporen in de berm dient beperkt te blijven ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terreinomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.	Schade van sporen in de berm dient beperkt te blijven ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terreinomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.	Schade van sporen in de berm dient voorkomen te worden ten behoeve van het bodemeleven. Maximale insporing in de berm is 3,6 cm. Ter voorkoming van insporing in relatie tot terreinomstandigheden dient op 1 in ogenschouw genomen te worden.
Minimale maaiahogte	Maaien volgens beeldkwaliteit CROW 360 Grien-gras- en kruidachtig-grasveld	De minimale maaiahogte bedraagt 10 tot 16 cm boven maaiveld	De minimale maaiahogte bedraagt 10 tot 16 cm boven maaiveld	De minimale maaiahogte bedraagt 10 tot 16 cm boven maaiveld	De minimale maaiahogte bedraagt 10 tot 16 cm boven maaiveld	De minimale maaiahogte bedraagt 10 tot 16 cm boven maaiveld.
Maaien in combinatie met andere zone 2 t/m 5	Samen met zone 3 en 4 heeft een proces van verschrallen de voorkeur en moet het maaisel worden afgevoerd.	Samen met zone 3, 4 en 6 heeft een proces van verschrallen de voorkeur en moet het maaisel worden afgevoerd ook vanwege de aanvullende ecologische functie als wegberm blotop.	In geval van combinatie met andere zones 4 en 6 moet 30% voedsel of leefgebied in stand worden gehouden.	Samen met de zones 3 en 5 dragen deze opvallendheden bij aan de 15 a 30% continu aanwezig leef- en voedsel gebied.	Samen met de zones 3 en 4 maaien dragen deze opvallendheden bij aan de 15 a 30% continu aanwezig leef- en voedsel gebied.	n.v.t.
Kort of lang de winter in	Kort	Kort	Kort	Lang	Lang	Lang
Indicatieve maaifrequentie	6 ^e per jaar maaien	4 ^e (lichtgeel) of 3 ^e (overgeel) per jaar maaien in combinatie met andere zone maaien ruimen en in geval van het los maaien van deze zone (veiligheidsbeurt) kan ontstaan worden met maal zuigen.	2 ^e per jaar maaien in combinatie met andere zone maaien ruimen en bij ruimte gebrek kan er gekozen worden voor maal zuigen. Bij grote oppervlakte maaien, wiersen, ruimen.	1 ^e per jaar maaien, drogen en ruimen. Bij grote oppervlakte maaien, wiersen, ruimen.	1 ^e per 2 jaar maaien om en om even en oneven jaren. Maaien, drogen en ruimen. Bij grote oppervlakte maaien, wiersen, ruimen.	1 ^e per jaar maaien met gebruik van klein en licht materieel. Maaien, drogen, ruimen.
Opmerking 1 (terrein omstandigheden)	Indien de uitvoering van werkzaamheden ten gevolge van weers- en/of tijdelijke terreinomstandigheden, structuurbeleid van de grond en/of beschadigingen bijvoorbeeld door insporing, zaai veroorzaken, dient de opdrachtnemer in contact te treden met de opdrachtgever.					

Van beleid naar realiteit (nu)

- Proactief communicatieplan gehele provincie
- Aanpassing RAW contracten
- Maaitekeningen alle wegen (voor april)
- Tekeningen delen met aannemers (voor mei)

Van beleid naar realiteit

- 1 oefenwegen
- 2 kleinschalig
- 3 grootschalig

Eerste jaren verwachten we een wat
verruigd beeld (D)

Wat langzaam overgaat in meer bloemrijk grasland (C)

Wat langzaam overgaat in meer bloemrijk grasland (B)

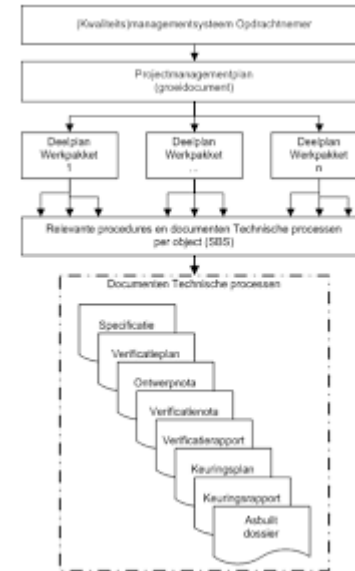
Schraal grasland in de provinciale bermen (A)

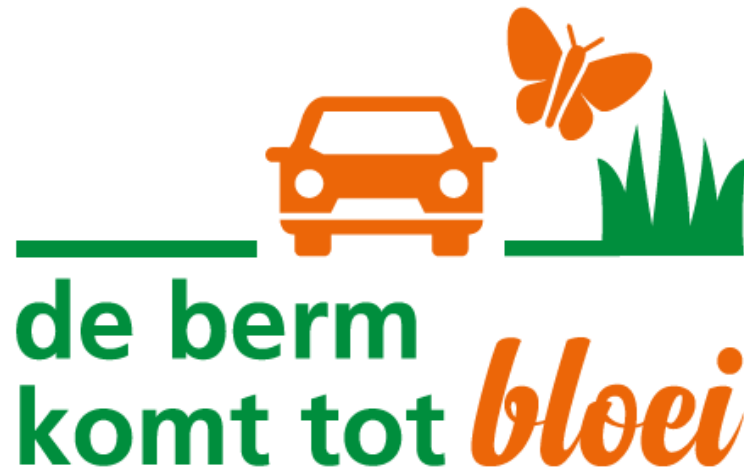
Succesfactoren

- De verandering begon op beleidsniveau
- 1ste en 2de jaar
 - Het gesprek met buitendienst en hun kennis van het gebied
 - De hulp, ondersteuning en kennis van GeoWeb
 - Accepteren dat het maatwerk is
- 3de jaar
 - De proactieve communicatie
 - Contact leggen met regionale initiatieven
 - Ga er positief in staan en doe en leer samen!

RAW $\rightarrow$ UAV-GC

[illegible]

Zijn er vragen?

<https://www.zuid-holland.nl/bermkomttotbloei>